

Hoe horen en zien ver gaan

doordenken over Woord en beeld in een multimediacultuur

Bij protestantse christenen is onder het motto “Sola Scriptura” het gebruik van beelden, liturgische kleding en reukwaar, drama, en in mindere mate ook van muziek altijd afgewezen. Nu naast het boek heel veel andere informatiedragers onder handbereik komen, en mensen veel meer met audio- en videosystemen werken, lijkt het geschrevene voor de nieuwe generatie steeds meer uit beeld te verdwijnen. Dat motiveert om eens diepgaander te onderzoeken wat de Bijbel als wezenlijke criteria geeft voor het beoordelen van middelen voor communicatie, specifiek ook inzake het geloof, en welke richtlijnen daaruit volgen voor het gebruik van de hedendaagse informatietechnologie.

referaat voor de studievereniging Koinonia te Lienden d.d. 4-10-2014

Inhoud :	Intro
	1 De mens en informatieverwerking
	A Het medium mens
	B Van gebaar tot GigaByte
	C De mediamens
	2 De Bijbel over woord en beeld
	A Hebreeuws en Grieks
	B Van horen tot zien
	C Waarheidsliefde
	3 Zie hoe het hoort
	A Tien woorden als voorbeeld
	B Trends en tradities
	C Goede boodschappers
Extro	<u>Ps 17: 7,8 119: 80</u>

1 De mens en informatieverwerking

1A Het medium mens mens en informatie - natuurlijke basisbegrippen

medium : middel om een boodschap over te dragen, een informatiedrager

Horen zien : geluid en licht waarnemen bewust zijn
verschil met een steen dier

Materieel : zintuigen waardoor mensen kennis van de omgeving opdoen :
zien, horen, ruiken, voelen, en proeven.

Omzetting in hersenen

Archivering : indrukken vastleggen in geheugen

herkenning patronen

reageren gedragsveranderingen

reproduceren herinneringen

bewustzijn dingen zien die nooit te zien waren

Immaterieel : geest

Kenbronnen : ervaring : wat iemand zelf meemaakt

openbaring : wat van elders aan informatie gegeven wordt.

1B Van gebaar tot GigaByte

Cultuur : ontwikkeling van niet-natuurlijke informatie- en communicatiemiddelen

Nonverbaal gebaren houding

taal : woord horen en spreken behalve ontvangen ook zenden

betekenis delen koppeling verschijnsel aan klankcombinatie

tafel : abstract soort voorwerp onderwerp mens naam

betere ordening begrip door het hulpmiddel woord

orale traditie doorvertellen kennis aan nieuwe generaties van mens tot mens

tekens : beelden maken 3-D natekenen blijft zichtbaar prehistorische grot

persoonsonafhankelijk controle handel

kleibeestjes in envelop kleitablet schrift alef alfa beta 26 letters

hiërogliefen karakters Hanzi 56000 verschillende 7000 gemiddeld 3000 voor krant lezen

woordenschat per taal anders nederlands-hebreeuws 2 x zo dik als hebreeuws-nederlands

van handwerk naar massaproductie boekdrukkunst

schilderijen tekeningen foto's statisch details zonder selectie

audio grammofoonplaten bandrecorders dynamisch tijdsduur

radio massacommunicatie

video televisie realistische herbeleving negatieven bandrecorders

computer goedkope massaproductie elektronica

beeldschermen nog steeds veel tekst

digitaal universele vastlegging informatie met schakelcode 0 / 1 donker / licht

kenmerkende eigenschappen goedkoop reproduceerbaar wereldwijd toepasbaar

uniformering cultuur Engelse taal dominant beelden taalgevoeliger

automatisering informatieverwerking mogelijk software miljoenen regels code

versnelling innovatie en informatie accumulatie rekenkracht en geheugenruimte

mondiaal communicatienetwerk internet

kunstmatige intelligentie robots agents nieuws virussen

zichtbare en hoorbare technische systemen krijgen steeds dominantere positie

multimedia veel middelen veel soorten veel exemplaren veel afnemers massaal

C De mediamens : *Effecten van de multimediacultuur op de mens*

Verlenging zintuigen :

naast horen en zien ook andere zintuigen beïnvloeden tastzin massagerobot kunstneus/tong

overprikkeling en ver over grenzen heen gaan :

er is veel te zien en horen : overvloed bijna onvermijdbaar

ver in de ruimte

kijken en luisteren in het atomaire en in het astronomische

delen van de schepping die ver af staan van onze normale leefomgeving

tijd terugkijken naar het verleden vooruitkijken in de toekomst allerlei processen narekenen

astronomie klimaat DNA ontkoppeling aan dag/nachtritme 24uurs economie

sociaal wereldwijd : ver buiten de eigen leefkring

diep in het privéleven van anderen

data hoeveelheid te veel om te overzien of te beluisteren

gedetailleerdheid onbegrijpelijk onnavolgbaar

Effecten op menselijk functioneren

teveel tegelijk verdooft en verblindt het leven wordt een soort vuurwerkshow

meer tweedehandservaring sterke sociale druk tot meedoen in extremen interessant doen

hypes opvallen om aandacht te krijgen

passiviteit en volgzaamheid confrontatie met betere prestaties verkleint eigenwaarde

veel onopgemerkte beïnvloeding door reclame manipulatie door bedrijven privacyverlies

zelfredzaamheid vermindert kennis van omgeving wordt beperkter

afhankelijkheid van netwerksystemen overheidscontrole censuur

vrijheidsinperking : zelfcensuur om problemen te vermijden

eigen interesses veroorzaken verkokering eenzijdige ontwikkeling

selectieve oriëntatie door zoekmachineprofielen en keuze gelijkgezinden leeftijdsgenoten

Virtuele realiteit en kunstmatige intelligentie

simulatie processen naspelen nepecht

schijn en werkelijkheid vloeien in elkaar over

mensen verliezen aan zingeving keuzestress burn out saai afgestomp verslaafd

gewone individu wordt steeds onbetekender onmachtiger bij steeds grotere problemen

het overstijgt de menselijke maat

mensheid tendeert naar goddelijke dimensies

alwetendheid alomtegenwoordigheid zeer machtig

2 De Bijbel over woord en beeld

2A Hebreeuws en Grieks

Begrippen “woord” en “beeld” met toegekende waarden

Hebreeuws

amar : spreken, opdracht geven Schepping

dabar : woord en daad

sjema : horen

tselem : schaduw, beeld , in zijn schaduw naar zijn vorm bij Schepping

t'munah : vorm , gelijkenis

d'mut : gelijkenis gestalte

pesel : gesneden beeld

hebreeuws : gegoten (netalen) / gesneden / opgericht beeld

naam : verwijzing naar aard aspect

Grieks

NT : woorden hebben vaak Hebreeuwse betekenis meegekregen via Septuaginta

logos het gesproken woord, de rede ratio , boek, spreuk, verhaal, oorzaak
wijsheid Johannes kennis gestructureerde informatie

foony : gedruis geluid stem woord geroep

woordenwisseling : dialegomai

ryma : zaak, woord, feit, handeling Petrus

boek : biblion grafè : schriften

eikoon : (even)beeld, beeltenis, gelijkenis icoon

charaktyr : afdruksel, teken, uitgedrukt beeld in Hebr 1:3 stempel

lastig dat Hebreeuwse en Griekse woorden vaak meerdere betekenissen hebben
meerdere vertalingen mogelijk vertalen is verminken halve waarheid

2B Van horen tot zien

Schepping duister eerst spreken actie dan licht zien afwisseling duister - licht

mens naar Gods beeld en gelijkenis een afschaduwing

taal als ordeningshulpmiddel : namen geven

horen van Gods stem aan de wind van de dag ruach pneuma geest wind adem → spreken

zondeval stem van de duivel onwaarheid

daarna : God spreekt tot mensen individueel Henoeh Noach

torenbouw van Babel spraakverwarring verlies aan kennis

uit afgoden beelden cultuur openbaring aan Ab-Ram → Israel

Mozes naam van God JHWH Ik ben paraatblijkende

God als aanduiding niet als object in woorden te vangen geen onbetekend gebruik

God bestaat existeert niet als materieel object maar is er

wet aan Israel : Thora 10 woorden 2 stenen tafelen 2 getuigen versus gouden kalf

Sjema Israel, Adonai Elo-hénoe, Adonai echád Hoor Israël, de HEER is onze God, de HEER is één (of: de enige). (Deuteronomium 6:4). Je moet houden van de HEER God met heel je hart, heel je ziel en heel je vermogen. (Deut. 11:13) en Je zult deze woorden schrijven op de deurposten van je huis en aan de poorten van je steden. (Deut. 6:9, 11:20)

Gods Woord : wet en profeten wijsheidsboeken kronieken de schriften

niet alleen woord veel beeld : offerdienst feesten muziek reidans uiterlijk vertoon cultuurbeeld van die tijd baäl en astarte

profeten : beelden en drama om boodschap duidelijk te maken

waarschuwing voor inhoudsloze relishow : echt zijn niet hypocriet hart geven ipv offers

NT : Jezus Christus Woord is vlees geworden

de Zoon gehoord de Vader gezien

dadens van het woord naar Gods beeld

sobere symboliek zichtbare beelden : zang doop avondmaal collecte

komst Koninkrijk door verdrukking heen ongeloof en liefdeloosheid

Openbaring God niet alleen meer horen maar ook zien in het eeuwige licht

2C Waarheidsliefde

de inhoud is belangrijker dan de vorm

variëteit in OT en NT eredienst spreken zingen muziek dans mits echt

informatie is meer communicatie dan technologie

waarheid voorwerpeijk en liefde onderwerpeijk : communicatiedimensies

verticale en horizontale relatie-interacties schepping medemens Schepper

het bewaren en doen en doorgeven van Gods wetten is belangrijk

criteria : waarheid geen schijn reproduceerbaar doorgeven

representatieve weergave van de werkelijkheid eerlijk transparant

kritisch checken op goede verwoording en verbeelding van ratio en emotie en menselijke maat

liefde tot de ander

heiligheid dienstbaarheid respect rust

3 Zie hoe het hoort

A Tien woorden als voorbeeld

10 geboden langslopen

In de joodse traditie wordt niet gesproken van geboden, maar van woorden: de Hebreeuwse aanduiding 'aseret ha-dibrot betekent "de tien woorden/uitspraken ". dekalogos

1 Ik ben de eeuwige uw God die u uit het land Egypte, uit het diensthuis, geleid heeft.
oorsprong en eind geen atheïsme vanuit beperkte wetenschap en technologie
historisch verankerd machtswoord openbaring
christen behoort tot een ander Koninkrijk

2 Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.
geen polytheïsme syncretisme verwarring niet vertrouwen op aardse macht
geen beeld vereren fan van sterren uit sport en muziek kapitaal zoekmachine
theologisch geen godsimulatie model maken

3 Gij zult de naam van de Eeuwige, uw God, niet ijdel gebruiken.
aanduiding verwijzing naar de Heilige betekenisvol houden eerbied besef van onnoembaarheid
mediavastlegging reproductie gebeden preken relishows

4 Gedenk de Sjabbat, dat gij die heiligt.
rust niet scheppen ontslaafd genieten doorbreekt de 24 uren dwang reset
offline systeemstops of timesthift ook dieren niet geautomatiseerd uitbuiten
ruimte voor Gods dienst en gemeenschap communicatie

5 Eer uw vader en uw moeder.
versnellende ontwikkelingen marginaliseren ouderen niet buitensluiten zorgrobots
overheid constructief benaderen

6 Gij zult niet moorden.
door automatisering mensen marginaliseren vechtrrobots die mensen als doelen zien
virtueel moorden als spel reacties in forums ziekten toewensen

7 Gij zult niet echtbreken.
daten porno virtuele ontrouw dubbelleven op sociale media
online communiceren aandacht privacy respecteren

8 Gij zult niet stelen.
ideeën / arbeidsresultaat kopiëren geld privégegevens identiteit
tijd van werkgever beleggers via glasvezel automatisch roven

9 Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.
vals profiel opgepoetst imago roddel framen reclame

10. Gij zult niets begeren dat van uw naaste is.
kijken naar welvaart anderen niet pronken grenzen eerbiedigen op sociale media

Gods wetten zijn techniek-onafhankelijk maar vergen wel per generatie toespitsing

B Trends en tradities *over wat komt en wat gaat*

maatschappelijk

netwerk sociaal internet of things ingekapseld door apparatuur
 kunstmatig leven geeft velen magisch wereldbeeld

beroepen vervallen door robots andere leefritmen sociale structuur samenleving verandert
 verpaupering massa brood en spelen chaos en onrust

internet als nieuwe toren van Babel Engelstalig verlies cultuurdiversiteit talen dialecten

boeken / kranten verdwijnen teksten blijven :
 wie schrijft die blijft wie niet wil lezen zal snel weg wezen
 functioneel analfabeten aantal stijgt pictogrammen

communicatie met verre naasten via technisch filter onmachtig tot echte hulp

beeldschermen verplattung film duur onecht virtueel reizen

versaaing gewone leven door presentatie bijzonderheden extremen ontmenselijken

mensen reduceren tot nummers en grafieken onontkoombare overheidscontrole

kerkelijk

secularisatie ontkerkelijking netwerkkerk internationaal

orthodox versus vrijzinnig

eredienst liedcultuur vluchtig entertainment passiviteit versterkers
 lof niet automatiseren

collecte zonder contant geld offer als beeld

drama / film onechte karikatuur ook in verhaal in boekvorm : Christenreis

woord hertalen updaten nodig kloof met cultuur overbruggen niet dempen

christelijk Woord en beeld kunnen seculier worden gecensureerd

C Goede boodschappers

mens is ultieme multimedium in een wereldwijd netwerk

horen en zien → luisteren en kijken → spreken en doen : woord is daad

multimedia bruikbaar wel begrenzen middel niet doel

Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grootste en eerste gebod. Het tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf.'

wijken van het kwaad en verleiding

navolgers van Christus creatief naar Gods beeld

Ps. 17:7

Red mij van hen, die 't ruim genot
Der wereld voor hun heilgoed achten;
Geen deel, dan in dit leven, wachten,
En maken van den buik hun god.
Van hen, die weelde, schatten, staten,
Hoe rijk, hoe uitgebreid, hoe groot;
Verliezen moeten met den dood,
En hunnen kindren overlaten.

8

Maar ,blij vooruitzicht, dat mij streelt,
Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen;
U in gerechtigheid aanschouwen;
Verzadigd met Uw Goddlijk beeld.

(Ps. 119 : 80)